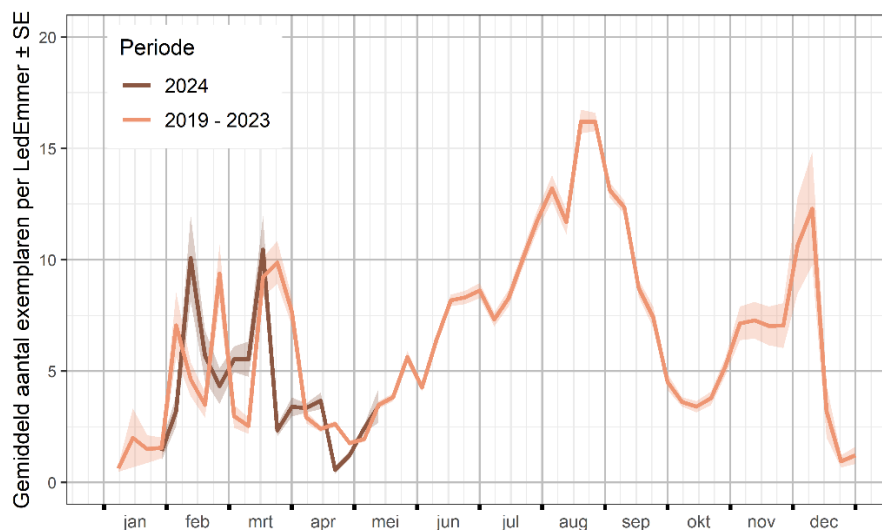

Meetnet nachtvlinders

Nieuwsbrief mei 2024

April 2024 wordt door het KNMI beschreven als “extreem nat, vrij warm en aan de sombere kant”. Zo leken de nachten ook te zijn, en dat zagen we het begin van de maand ook terug in de aantallen nachtvlinders. Deze dip is echter niet vreemd, want in april hebben we altijd de voorjaarsdip. Deze werd nu enkel wat eerder ingezet. De gemiddelden per week per LedEmmer waren echter niet heel veel lager dan het gemiddelde van de periode 2019-2023 (figuur 1). In dit overzicht zijn nu enkel de LedEmmers gebruikt om de aantallen goed met elkaar te kunnen vergelijken. De nachten zijn nu weer wat warmer, en het verleden heeft ons geleerd dat de aantallen vanaf mei weer oplopen. Vol goede moed weer aan de slag dus! En omdat er toch relatief weinig nachtvlinders zijn gevangen, kunnen we in deze nieuwsbrief ook ingaan op de extra soortgroepen die ingevoerd kunnen worden. We willen hierbij wel benadrukken dat we heel erg blij zijn met alle tellingen van macronachtvlinders die worden gedaan. Voel je dus vooral niet verplicht om de andere groepen te tellen, we wilden alleen de mogelijkheid bieden voor wie dit wel wil.

Figuur 1. Gemiddeld aantal waargenomen nachtvlinders per week in een LedEmmer in 2024 in vergelijking met het gemiddelde van de periode 2019-2023.

Korte terugblik april

In totaal zijn er 287 soorten nachtvlinders binnen het meetnet doorgegeven afgelopen april. De top 15 aan waargenomen soorten laat goed de overgang zien van de echte hele vroege voorjaarssoorten zoals bosbesuil, tweestreepvoorjaarsuil, nunvlinder en voorjaarsdwergspanner tot de wat latere soorten die de zomer inwijden: hazelaaruil, maantandvlinder en de mendicabeer (foto rechts). Deze periode werden er maar weinig microvlinders waargenomen. De meest algemene was de witkopmot (*Endrosis sarcitrella*) die pas op de 37^e plek stond (met 36 exemplaren op 18 verschillende meetpunten).

Tabel 1. Top 15 aan meest waargenomen nachtvinders binnen het meetnet in april.

	soort	wet	group	aant_ex	aant_punten
1	tweestreepvoorjaarsuil	<i>Orthosia cerasi</i>	macro	922	244
2	nunvlinder	<i>Orthosia gothica</i>	macro	689	261
3	voorjaarsdwergspanner	<i>Eupithecia abbreviata</i>	macro	343	123
4	maantandvlinder	<i>Drymonia ruficornis</i>	macro	335	139
5	variabele voorjaarsuil	<i>Orthosia incerta</i>	macro	259	123
6	eikentandvlinder	<i>Peridea anceps</i>	macro	247	91
7	zwartkamdwergspanner	<i>Gymnoscelis rufifasciata</i>	macro	218	117
8	bosbesuil	<i>Conistra vaccinii</i>	macro	208	110
9	hazelaaruil	<i>Colocasia coryli</i>	macro	204	93
10	groenige orvlinder	<i>Polyplocia ridens</i>	macro	180	62
11	gewone spikkelspanner	<i>Ectropis crepuscularia</i>	macro	177	62
12	dunvlerkspanner	<i>Lycia hirtaria</i>	macro	153	89
13	kleine voorjaarsuil	<i>Orthosia cruda</i>	macro	148	68
14	hagedoornvlinder	<i>Opisthograptis luteolata</i>	macro	144	68
15	mendicabeer	<i>Diaphora mendica</i>	macro	122	60

Afgelopen periode werden er relatief veel eikendwergspanners (*Eupithecia dodoneata*) gezien. Ook lagen aantallen tandvlinders, waaronder maantandvlinder en eikentandvlinder, na een paar jaren weer wat hoger. Enkele zeldzaamheden die afgelopen maand werden waargenomen waren 16 **vroege eikenuilen** (*Xanthia ruticilla*, foto links) op 6 meetpunten, 9 **fruitboomdwergspanners** (*Eupithecia insigniata*) op 7 meetpunten, 9 **rozenspanners** (*Earophila badiata*) op 5 meetpunten, 6 **grote berberispanners** (*Hydria cervinalis*) op 3 meetpunten, 2 **geelbruine bandspanners** (*Plagadis pulveraria*) op 2 meetpunten, 2 **prunusspanners** (*Aleucis distinctata*) op 1 meetpunt, 2 **tauvlinders** (*Aglaia tau*, foto rechts) op 2 meetpunten en 2 **kervelpatlijfjes** (*Depressaria chaerophylli*) op 2 meetpunten.

Huishoudelijke mededelingen

Datum bij invoeren

Bij nachtvlinders is het niet altijd duidelijk welke datum er nu ingevoerd moet worden wanneer je de val leeghaalt. Vanuit oudsher wordt hier de datum aangehouden dat **de val is geplaatst**. Dit is zo gegroeid nog van het moment dat er nauwelijks met vallen werd gevangen, maar wel veel met lakens. Daarom hebben we dit aangehouden. Het is belangrijk om dit correct in te voeren omdat de weergegevens niet verplicht ingevoerd hoeven te worden, omdat wij die van het KNMI gebruiken. Maar er zit vaak een groot verschil van nacht tot nacht. We werken er ook aan om het niet meer mogelijk te maken om de datum in te voeren dat je de val leegt.

Niks geteld, wel gezien

Het is minstens net zo belangrijk om te weten wat er niet is geteld, als om te weten wat er wel is geteld. Voor jullie (en ons als teller) is het natuurlijk het leukste als er wel dieren in de val zitten, maar het is dus belangrijk om ook aan te geven als je niks had. Voor de macronachtvlinders gaat dit automatisch als je een telling start, maar voor de andere soortgroepen moet je hier actief een schuifje voor aanzetten. Wanneer je invoer via de website ziet dat er zo uit zoals links. In de app komt deze optie pas voor je hem opslaat, en moet je dus even goed kijken of de schuifjes goed zijn omgezet.

☒ **Nachtvlinders** (verplicht)

Sectie	in val	buiten val	Foto toevoegen
geel beertje		1	
haarbos	1		
puta-uil	1		
wapendrager		1	

kies een soort

☒ **Microvlinders** Schuif dit schuifje naar rechts wanneer u deze groep heeft geteld, ook als u niets heeft gezien

Sectie	in val	buiten val	Foto toevoegen
kies een soort			

☒ **Wespen** Schuif dit schuifje naar rechts wanneer u deze groep heeft geteld, ook als u niets heeft gezien

watt blacklight, 2024-04-26
07:48:26

**Uw bezoek wordt pas
verwerkt wanneer u
onderaan deze pagina op
opslaan klikt, vergeet dat
dus niet**

Telling	Soorten	Aantal exe
Nachtvlinders	1	1
Microvlinders	-	0 ☒ We
Wespen	-	0 ☒ We
Haften	-	0 ☒ We
Netvleugeligen	-	0 ☒ We
Bladkevers	-	0 ☒ We
Schietmotten	1	2

aanvinken in de app

Nieuwe soortgroepen in het meetnet

Zoals in de vorige nieuwsbrief al aangekondigd is het nu mogelijk om optioneel vijf nieuwe soortgroepen in te voeren in het meetnet. Nogmaals, dit is puur optioneel als het je leuk lijkt, en voel je dus niet verplicht. In de vorige nieuwsbrief werden de bladsprietkevers aan jullie voorgesteld, hierna volgen er introductiestukjes over de eendagsvliegen, gaasvliegen en schietmotten. Bij De Vlinderstichting hebben we geen expertise over deze soortgroepen, dus daarom zijn we erg blij met de hulp van Daan Drukker van EIS Kenniscentrum Insecten voor de haften en gaasvliegen en David Tempelman en Maria J. Sanabria van Stichting Semblis voor de schietmotten.

Wil je ook de extra soortgroepen periodiek tellen op je meetpunt(en)? Vul dan [dit formulier](#) in.

- Je kan je ook beperken tot 1 extra soortgroep
- Net als bij de microvlinders geldt: indien je een lege val hebt dan heb je ze dus wel geteld, maar blijkbaar niet gevangen. Zet dan dus ook het schuifje om
- Voorlopig is er nog geen mogelijkheid om de soorten ook te valideren. Ben je onzeker over een waarneming? Zet hem dan op waarneming.nl, dan wordt hij daar gevalideerd.

Eendagsvliegen worden ook wel haften genoemd. Het zijn mooie beestjes waarvan de larven in het zoete water leven. Daar eten ze van algen en (rottend) plantenmateriaal, totdat ze groot genoeg zijn om uit te vliegen. Ze verliezen hun monddelen en vervellen twee keer voor een kort maar krachtig liefdesleven vol dans en voortplanting. Twee keer vervellen? Haften zijn uniek binnen de insecten doordat ze twee gevleugelde stadia hebben: het subimago en het imago. Dat zorgt ervoor dat er best wat variatie binnen een soort zit. Gelukkig is er een soortzoeker voor de algemenere soorten van Nederland, zodat je ze zelf op naam kunt brengen. Ze komen namelijk regelmatig op licht af, en het is dus een mooie aanvulling op je nachtvlindermeetnet!

Tekst: Daan Drukker, EIS Kenniscentrum Insecten

De gele haft (Heptagenia flava) is een zeldzame soort die lokaal in het oosten van het land kan worden waargenomen. Foto: Daan Drukker.

Gaasvliegen worden ook vaak op licht waargenomen. Met hun netvormige vleugels zijn ze een opvallende verschijning in menig nachtvlinderval. Het goudoogje wordt het meest gezien, maar de diversiteit is groot. Van minuscule wit bepoederde dwerggaasvliegjes tot de bruine gaasvliegen en de sponsgaasvliegen. Die sponsgaasvliegen leven als larve parasitair in zoetwatersponzen. Die sponzen blijken behoorlijk algemeen te zijn, want je kunt in bijna heel Nederland de bijbehorende sponsgaasvliegen aantreffen! De andere gaasvliegen leven vooral van bladluizen. Met bladluisetende zweefvliegen gaat het niet zo goed in Nederland, dus het is belangrijk om ook van de gaasvliegen goede data te verzamelen. Hopelijk kan dat via het nachtvlindermeetnet!

Tekst: Daan Drukker, EIS Kenniscentrum Insecten

Links: Het strobruintje (*Hemerobius micans*) is één van de algemenere bruine gaasvliegen. Rechts: *Grammotaulius nigropunctatus* is 1 van de schietmotten die tot nu toe in zijn gevoerd in het meetnet. Foto: Jurriën van Deijk

Schietmotten worden, net als nachtvlinders, veel op licht gezien. Hun larven zijn de kokerjuffers, die in het water leven. Twee derde van de soorten bouwen een kokertje, de rest staat als 'naakte kokerjuffer' bekend. Na een verpopping kruipt het volwassen dier uit de koker en vliegt er vandoor. Aangezien de kokerjuffers in het water leven, vind je de meeste soorten vooral langs het water. Een inleidende presentatie is terug te vinden [op de website van Stichting Semblis](#). Omdat veel soorten goede vliegers zijn, worden ze echter ook vaak ver van het water gevonden en zo komt het dat ook in bossen, achtertuinen en zelfs op Rottumerplaat schietmotten worden gezien. De diversiteit is enorm: van de slechts 3 mm grote mini-schietmotten (Hydroptilidae) tot de ruim 2 cm lange Grote zomerslaper (*Stenophylax permistus*). In totaal zijn in ons land 185 soorten aangetroffen. Ongeveer een derde hiervan is algemeen. Veel soorten zijn van een goede foto vrij makkelijk tot soort te herkennen. Maak een foto precies recht opzij, zodat vleugelpatroon en de vorm goed zijn te interpreteren. Dit voorjaar zijn er al erg veel schietmotten gezien. Misschien heeft de afgelopen natte winter ze goed gedaan? We zijn heel benieuwd hoe dit jaar verder verloopt en hopen op veel waarnemingen.

Tekst: David Tempelman & Maria J. Sanabria (Stichting Semblis)

Nieuws

Wetenschappelijk

Vele van jullie gebruiken hem al een tijdje: de LedEmmer. Voordat we hem gingen gebruiken hebben we echter een aantal experimenten uitgevoerd om te zien hoe goed de LedEmmers nu eigenlijk werken. Zo hebben we in eerste instantie gekeken hoe de vangsten waren ten opzichte van de Heath traps, een val die in het verleden veel werd gebruikt. In vergelijking daarmee vangt de LedEmmer meer nachtvlinders. Voor het meetnet is het ook belangrijk om te weten wat je meet. De kwaliteit van lampen neemt af naarmate ze meer branduren hebben gemaakt. Bij LED is deze afname in het algemeen minder, maar dat wilden we wel zeker weten. Daarom hebben we onderzocht wat het effect was van lampen die 1000 en 2000 uur hadden gebrand. Daarbij zagen we geen afname van het aantal exemplaren en soorten. Ook hebben we alvast onderzocht of we nog een felle LED kunnen gebruiken, en wat daar de effecten van zijn op de vangsten. Meer hierover is te lezen in [het wetenschappelijke artikel](#).

Contact

Landelijk Meetnet Nachtvlinders
Rik Wever, José Kok, Jannes Boers en Jurriën van Deijk

Tel.: 0317 467346
meetnet@vlinderstichting.nl

Deze nieuwsbrief wordt via e-mail verstuurd aan alle tellers van het Landelijk Meetnet Nachtvlinders. Mocht je geen prijs stellen op de nieuwsbrief, dan kan je de verzending stoppen door op meetnet.vlinderstichting.nl bij instellingen de optie 'Nieuwsbrief ontvangen' uit te zetten.

Bronnen

KNMI: <https://www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/maand-en-seizoensoverzichten/2024/april>